

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς

CCCVII Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

Μαρία Κάλλας: 101 χρόνια από τη γέννησή της

Τη Δευτέρα 2 Δεκεμβρίου συμπληρώθηκαν 101 χρόνια από τη γέννηση της μεγάλης ντίβας

«Η φωνή είναι σαν ένα παιδί. Αν από την αρχή διδαχτείς πώς να διαβάζεις και να γράφεις, θα έχεις και αρκετές πιθανότητες να πετύχεις αργότερα στη ζωή σου», έλεγε κάποτε η Κάλλας. Κι όχι μόνο είχε τον τρόπο να αποδίδει τέλεια το μουσικό κείμενο. Είχε επιπλέον τον τρόπο να ζωντανεύει απόλυτα τους χαρακτήρες στη σκηνή.

Σήμερα αντιγράφω. Αντιγράφω από τις «Αναμνήσεις» της Μαρίας Κάλλας, όπως τις υπαγόρευε στα αγγλικά στον θαυμαστή της και συγγραφέα Στέλιο Γαλατόπουλο. Οι «Αναμνήσεις» της υπάρχουν στο βιβλίο του Τομ Βολφ «Μαρία Κάλλας, γραμμάτα και αναμνήσεις» (Εκδόσεις Πατάκη, Μετάφραση Ανδρέας Παππάς). Γιατί ό,τι και να γράψω ο ίδιος θα έχει πολύ μικρότερη σημασία από τον τρόπο που έβλεπε εκείνη μερικούς από τους σημαντικότερους χαρακτήρες που ζωντανέψαμε στη σκηνή. Τι σημαίνει όμως «ζωντανεύω έναν χαρακτήρα στη σκηνή», ειδικά όταν η όπερα μέχρι την Κάλλας ήθελε τους τραγουδιστές ακίνητους κι ενδοκοιμησιώς ανά τους σκηνικούς; «Το ότι προσπαθώ πάντοτε να αναδείξω την αλήθεια της μουσικής, δεν σημαίνει ότι τα λόγια έχουν μικρή σημασία. Όταν περνούσα από οντισιόν για τη "Νόρμα", η Νόρμα μου είχε πει: Ξερέτε πολύ καλά τη μουσική. Τώρα γυρίστε σπίτι σας και διαβάστε προσεκτικά το λιμπρέτο. Διαβάστε το ξανά και ξανά, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή στους επιτονισμούς, στις παύσεις, στις μικρές εκείνες εντάσεις που δίνουν νόημα στο κείμενο. Τραγουδιά σημαίνει μιλάω σε τόνους. Προσπαθήστε να βρείτε τη σωστή ισορροπία ανάμεσα στους διαφορετικούς τόνους του λιμπρέτου και της μουσικής, χωρίς βέβαια να ξεχνάτε ποτέ το ύψος του Μπελίνι. Να σέβαστε τις αξίες αλλά και να καλλιεργείτε τον δικό σας τρόπο έκφρασης». Και αυτό ακριβώς έκανε και μάλιστα αγγίζοντας το κατά Καντ «Υψηλό»!

«Με τη Νόρμα έχουμε πολλά κοινά στοιχεία. Δείχνει πολύ δυνατή, ακόμα και σκληρή κάποιες φορές, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι παρά ένα πρόβρο που βρυχάται σαν λιοντάρι.

Είναι μια γυναίκα που την τρώει το παράπονο αλλά και που, όντας υπερβολικά περήφανη, αποφεύγει να εκδηλώσει τα συναισθήματά της. Τελικά, δεν μπορεί να φανεί κακή ή άδικη μπροστά σε μια κατάσταση για την οποία η ευθύνη βαρύνει κυρίως την ίδια. Τα δάκρυά μου όταν ερμηνεύα τη Νόρμα ήταν πραγματικά».

Η Βιολέττα της Κάλλας ήταν τεράστια επιτυχία. Ειδικά στη δεκαετία του '50. Και ειδικότερα, το 1958 στη Λισαβώνα. «Η Βιολέττα είναι νέα και όμορφη, αλλά σε όλη την πρώτη πράξη επανειλημμένα γίνεται φανερό πως δεν είναι ευτυχομένη. "Ποιος νοιάζεται για την αγαπή;" λέει σαρκαστικά και γελιώντας... Καθώς η αρρώστια της – η Βιολέττα είναι φυμακτική – παίζει κρίσιμο ρόλο στην εξέλιξη του δράματος, έπρεπε να κοντανοσίνω κάπως, σαν να δυσκολεύομαι να αναπνεύσω, χρωματίζοντας τη φωνή μου ώστε να αναδεικνύεται το στοιχείο μιας κάποιας εξάντλησης. Αυτή η πτυχή του ρόλου απαιτούσε μεγάλη προσπάθεια εκ μέρους μου. Το κλειδί της ερμηνείας είναι η αναπνοή. Απαιτείται ο λαϊμός σου να είναι σε πολύ καλή κατάσταση, πολύ καθαρός, ώστε να αποδώσεις αυτή την αίσθηση κόπωσης στη φωνή σου. Οι κινήσεις σε αυτή την περίπτωση είναι μεγάλες, αλλά δεν γίνεται αλλιώς. Κάθε αυθεντική τέχνη ενέχει δυσκολίες και κινδύνους. Είμαι υπερίπερνη ότι κατάφερα σε αυτόν τον ρόλο. Χρόνια ολόκληρα παιδεύομαι να δωσω στη φωνή της Βιολέττας την απόκρυψη κόπωσης και αρρώστιας».

Όμως υπήρχαν χαρακτήρες της όπερας που δεν αγαπούσε με το ίδιο πάθος: «Αν και η Αϊντα μου ήταν συμπαθής ως πρόσωπο, κάτι με ενοχλούσε στον χαρακτήρα της. Δίκως ιδιαίτερα φαντασία, ίσως υπερβολικά παθητική, και επομένως άκι και πολύ ερεθιστικός ρόλος. Η Τόσκα πάλι είναι υπερβολικά ρεαλιστική. Στην πρώτη πράξη έχουμε μια γυναίκα που είναι πολύ νευρική, αγχωμένη, σχεδόν υστερική... Είναι πολύ ερωτευμένη. Το μόνο που την ενδιαφέρει είναι να βρει τον Μάριο. Κατά βάθος δεν είναι πολύ σίγουρη για τον εαυτό της, γι' αυτό και με τα χρόνια κατέληξε να την αποδίδω φέροντας στην επιφάνεια ένα κάποιο στοιχείο ανυπομονησίας».

Στις εκπομπές στο Τρίτο αλλά και στη μονήρη καθημερινότητά μας ακούμε πάλι και πάλι τις ηχογραφήσεις της Κάλλας. Εκείνη έλεγε ότι η μουσική ήταν «μόνη γλώσσα» που ήξερε σε βάθος. Και οι οι ηχογραφήσεις της είναι αυτές που «αποτυπώνουν την ιστορία» της. Μιλώ σ' αλήθεια πολύ τυχερός που μπορώ να μοιράζομαι μέρη της ιστορίας της με κάθε αφηγητή...